

Όταν εκεί επάνω ... (Διάλογος με την Ειλείθια)

Νίκος Α. Παπανικολάου, Ομότιμος Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

– Ενώ η Πηνελόπη, η γυναίκα του Οδυσσέα, θεωρήθηκε σύμβολο συζυγικής πίστης, λέγεται, πως πήγε με τον Ερμή και απέκτησε τον Πάνα. Είναι αλήθεια;

– Ο Πάνας ήταν γιός του Ερμή, αλλά από την κόρη του Δρύοπα και όχι από την Πηνελόπη. Είναι αλήθεια, πως το περιεργό αυτό πλάσμα το συνδέουν με τους περισσότερους πατέρες, που μπορεί να αναφέρει κανείς. Πρώτα-πρώτα με τον Δία από τον έρωτά του με την Ύβρη ή την Καλλιστώ, με τον Κρόνο και τη Ρέα, τον Ουρανό και τη Γη, το βοσκό Κράθιδα και μία κατσίκα. Άσε που ορισμένοι τον θέλουν γιό της Πηνελόπης με όλους τους μνηστήρες της, δηλαδή τους πάντες, γι' αυτό τον ονόμασαν Πάνα!..

– Ας αφήσουμε τις υπερβολές και ας έρθουμε σε δύο αδέρφια, παιδιά του Ερμή, που πήραν μέρος στην Αργοναυτική εκστρατεία.

– Αυτά ήταν παιδιά του από την Αντιάνειρα, κόρη του Μενοίτιου. Ήταν ο Έρυτος και ο δίδυμος αδελφός του Εχίονας.

– Και κάποιος άλλος γιός του Ερμή πήρε μέρος στην Αργοναυτική εκστρατεία και μάλιστα υπήρξε κύρηκας των Αργοναυτών.

– Αυτός ήταν ο Αιθαλίδης, που τον απέκτησε με την Ευπολέμεια, κόρη του Μυρμιδόνα. Ήταν σπουδαίος τοξότης και ο πατέρας του τού δώρισε το χάρισμα της μνήμης, που το διατήρησε και μετά το θάνατό του. Ο Αιθαλίδης δεν έμενε πάντα με τους νεκρούς. Όποτε ήθελε γύρι-

ζε στους ανθρώπους του Πάνω Κόσμου και μετά επέστρεφε στον Άδη.

– Άλλες ερωτικές περιπέτειες του Ερμή έχεις να μου πεις, Ελευθώ;

– Θυμήθηκα την Πολυμήλα, κόρη του Φύλαντα, από την οποία απέκτησε τον Εύδωρο, ακόλουθο του Αχιλλέα στον Τρωϊκό πόλεμο. Επίσης, μία Νύμφη, από την οποία απέκτησε το Δάφνη, στα σικελικά οροπέδια μέσα στο δάσος από δάφνες, γι' αυτό πήρε το όνομα Δάφνης.

– Είναι αυτός, που υπήρξε άπιστος στη Νύμφη Νομία, και αμφίβολης αρσενικότητας;

– Αυτός είναι. Ήταν πολύ ερωτευμένοι οι δυό τους και αυτός της υποσχέθηκε παντοτινή πίστη. Η κόρη, όμως, κάποιου βασιλιά της Σικελίας, τον μέθυσε και έσμιξε μαζί του. Η Νομία οργίστηκε και τύφλωσε το Δάφνη. Τυφλός τραγουδούσε πένθιμα τραγούδια, μέχρι που τον πήρε ο πατέρας του ο Ερμής στον ουρανό. Άλλοι λένε πως έγινε πέτρα, που φαίνεται ακόμα στην πόλη Κεφαληνιτάτο. Όσο για την αμφίβολη αρσενικότητα, δεν ξέρω τι να σου πω. Λένε, πως ήταν ερωμένος του Πάνα, του Πρίαπου και του Μενέλαου.

ΕΡΩΤΕΣ ΗΡΑΚΛΗ

Μετά θυμήθηκα το δημοφιλέστερο ήρωα της Ελληνικής Μυθολογίας, τον Ηρακλή, το γιό της Αλκμήνης, όπως είπαμε, που είχε πατέρα τον Δία και θνητό πατέρα τον Αμφιτρύωνα. Νομίζω, πως οι ερωτικές του περιπέτειες συναγωνίζονταν

τους άθλους του. Ρώτησα την Ελευθώ ποιές θεωρεί σπουδαιότερες.

– Πρώτα θα σου θυμήσω αυτό που είπαμε. Τον Ηρακλή τον έλεγαν Αλκίδη, από τον παππού του τον Αλκαίο, πατέρα της μητέρας του. Ηρακλή τον ονόμασε η Πυθία από το "Ήρα", που σημαίνει ωφέλεια, μιά και ήταν ήρωας, που πρόσφερε πολλά στους ανθρώπους, και το "κλέος", που σημαίνει δόξα. Μπορεί να τον ονόμασε έτσι από το "δόξα της Ήρας". Σημαντικότερος έρωτάς του ήταν η Δηιάνειρα.

– Ποιά ήταν αυτή;

– Η Δηιάνειρα ήταν κόρη του βασιλιά της Καλυδώνας Οινέα και της Αλθαίας. Λέγεται, πως ο Οινέας ήταν ο θνητός πατέρας της και πως ο πραγματικός ήταν ο Διόνυσος. Οδηγούσε άρμα και γνώριζε την τέχνη του πολέμου. Είχε αδελφό τον Μελέαγρο.

– Τον γνωστό από την Ιλιάδα, που τον σκότωσε η μητέρα του;

Δεν τον σκότωσε, αλλιώς έχει η ιστορία. Όταν ο Μελέαγρος ήταν επτά ημερών, οι Μοίρες παρουσιάστηκαν στη μητέρα του και της είπαν πως η μοίρα του παιδιού της είναι συνδεδεμένη με ένα δαυλί, που καιγόταν στο τζάκι. Όταν καεί ολόκληρο, ο Μελέαγρος θα πεθάνει. Τότε, η μητέρα του πήρε το δαυλί από το τζάκι, το έσβησε και το έκρυψε σε μία κασέλα.

Όταν αργότερα η Άρτεμη έστειλε ένα φοβερό κάπρο να καταστρέψει τους αγρούς της Καλυδώνας, επειδή ο Οινέας ξέχασε να κάνει θυσία σ' αυτή, ο Μελέαγρος με μεγάλη συντροφιά, που επιστράτευσε, κατάφερε να σκοτώσει τον κάπρο. Το δέρμα του το πρόσφερε δώρο στην Αταλάντη με την οποία ήταν ερωτευμένος, αλλά οι θείοι του δυσσαρεστήθηκαν για τη χειρονομία του, επει-

δή πίστευαν πως το δέρμα ανήκει σ' αυτούς. Ο Μελέαγρος σκότωσε τους θείους του και η μάνα του εξοργίστηκε τόσο από το φόνο τους, που πήρε από την κασέλα το δαυλί, το έριξε στη φωτιά να καεί και ο Μελέαγρος πέθανε. Όταν συνήλθε από την οργή της, κρεμάστηκε μαζί με τη γυναίκα του Μελέαγρου, την Κλεοπάτρα.

– Ας γυρίσουμε στην αδελφή του, τη Δηιάνειρα.

– Στον Άδη, που ήταν ο Μελέαγρος, αντάμωσε τον Ηρακλή, όταν αυτός κατέβηκε να πάρει τον Κέρβερο με εντολή του Ευρυσθέα. Ήταν και αυτό ένας από τους άθλους του. Στον Άδη, λοιπόν, ο Μελέαγρος είπε στον Ηρακλή, όταν ανέβει στον Πάνω Κόσμο να παντρευτεί την αδελφή του Δηιάνειρα, που την άφησε μόνη και απροστάτευτη στην Καλυδώνα με μόνη συντροφιά της τον πατέρα τους βασιλιά Οινέα. Τη Δηιάνειρα, όμως, την ήθελε ο ποταμός Αχελώος, που μετεμφιεσμένος σε ταύρο ή σε φίδι ή σε άνθρωπο με κεφάλι ταύρου, προσπαθούσε να την κατακτήσει, αλλά αυτή τον απέφευγε.

Όταν κάποτε ο Αχελώος είχε τη μορφή ταύρου, ο Ηρακλής πάλεψε μαζί του και του έσπασε ένα κέρατο. Νικημένος ο Αχελώος ζήτησε το κέρατό του και σε αντάλλαγμα έδωσε στον Ηρακλή το κέρατος της Αμάλθειας, από το οποίο έβγαιναν αγαθά. Το κέρας αυτό το χάρισε ο Ηρακλής στον Οινέα, για να έχουν επάρκεια αγαθών οι κάτοικοι της Καλυδώνας, και πήρε για γυναίκα του τη Δηιάνειρα.

– Απέκτησε παιδιά μαζί της;

– Απέκτησε τον Ύλλο, στον οποίο είπε ο Ηρακλής πεθαίνοντας να παντρευτεί την Ιόλη, την αγαπημένη του, τον Κτήσιππο, τον Γλήνο και τον Ονείτη. Είχε και μία κόρη, τη Μακαρία. Αυτή έσβησε

τη φωτιά, που έκαιγε τη σωρό του πατέρα της πάνω στην Οίτη. Μετά πήγε στην Αθήνα και μόνη της προσφέρθηκε σα θυσία για να νικηθεί ο Ευρυσθέας, κατά χρησμό του Μαντείου των Δελφών. Στο σημερινό Μαραθώνα της Αττικής υπάρχει πηγή στο όνομα Μακαρία.

– Αναφέρθηκες σε φωτιά, που έκαψε τον Ηρακλή. Πώς πέθανε ένας ήρωας σαν αυτόν;

– Στο θάνατό του τον οδήγησε ένα δυνατό χαστούκι, που έδωσε μία μέρα στον οινοχόο του πεθερού του Οινέα, που τον έλεγαν Εύνομο. Ο Ηρακλής του ζήτησε νερό να πλύνει τα χέρια του και αυτός, από λάθος, του έδωσε νερό για τα πόδια. Αυτό θύμωσε τον Ηρακλή, τον χαστούκισε και άθελά του τον σκότωσε. Δεν συγχώρεσε τον εαυτό του και αποφάσισε να αυτοεξοριστεί οικογενειακά.

Στο δρόμο τους πέρασαν από τον ποταμό Εύηνο, όπου ήταν ο Κένταυρος Νέσσος και περνούσε τους διαβάτες στον ώμο του στην απέναντι όχθη. Όταν περνούσε τη Δηιάνειρα αποπειράθηκε να τη βιάσει καταμεσής του ποταμιού. Τον είδε ο Ηρακλής και τον χτύπησε κατάστηθα με το βέλος του. Πεθαίνοντας ο Νέσσος είπε στη Δηιάνειρα να πάρει το αίμα του, που ήταν ανακατεμένο με το αίμα της Λερναίας Ύδρας και να φτιάξει φυλαχτό, που θα την προστατεύει από τις αντίζηλές της.

Η Δηιάνειρα πήρε το αίμα του Νέσσου, έβαλε μέσα και το σπέρμα του, που του ξέφυγε κατά την απόπειρα βιασμού, και το φύλαξε σε χάλκινο αγγείο. Μετά την περιπέτειά τους αυτή έφυγαν για την Τίρυνθα, όπου είχε παλάτι ο Ηρακλής.

Όταν, αργότερα, ο Ηρακλής αγάπησε την Ιόλη, η Δηιάνειρα θυμήθηκε το μαγικό φίλτρο του Νέσσου και θέλησε να το χρησιμοποιήσει. Κάποια ημέρα,

που ο Ηρακλής ήθελε να θυσιάσει στον Δία, ζήτησε από τον κήρυκά του τον Λίχα να του φέρει τη φορεσιά του. Η Δηιάνειρα είπε στον Λίχα, πως θα την ετοίμαζε αυτή. Βρήκε την ευκαιρία και άλειψε τη φορεσιά με το μαγικό της φίλτρο και την έδωσε στον Λίχα. Ανυποψίαστος ο Ηρακλής τη φόρεσε να πάει στη θυσία και αμέσως τον έπιασαν πόνοι σ' όλο του το κορμί. Πάνω στα ουρλιαχτά από τους πόνους ο Ηρακλής πιάνει τον Λίχα από το πόδι και τον πετάει στον αέρα. Εκεί που έπεσε μεταμορφώθηκε σε πέτρα και έτσι δημιουργήθηκαν τα νησιά Λιχάδες.

– Και ο Ηρακλής!

– Ο Ηρακλής μέσα στους αβάσταχτους πόνους παρακάλεσε το γιό του, τον Ύλλο, ν' ανάψει μία φωτιά και να τον κάψει. Ο Ύλλος δεν άντεξε να κάνει ό,τι του ζήτησε ο πατέρας του μέσα στους πόνους. Τη φωτιά τότε την άναψε ο Φιλοκτήτης.

– Ποιός ήταν αυτός;

– Ήταν γιός του Ποίαντα και της Μεθώνης. Βρέθηκε στην Οίτη, όπου άναψε τη φωτιά να καεί ο Ηρακλής, με την υπόσχεση, πως δεν θα μαρτυρήσει σε κανένα το μέρος που στήθηκε. Ο Φιλοκτήτης, όμως, παραβίασε τον όρκο του γι' αυτό πληγώθηκε στο πόδι, ενώ πήγαινε στην Τροία, από ένα φίδι. Το δάγκωμα μολύνθηκε και η οσμή της σήψης του ήταν τέτοια, που οι σύντροφοί του τον εγκατέλειψαν πληγωμένο στη Λήμνο για δέκα χρόνια.

– Ας συνεχίσουμε με το θάνατο του Ηρακλή.

– Όταν έβαλαν τον Ηρακλή πάνω στη φωτιά, άρχισαν βροντές, αστραπές και ένα σύννεφο κατέβηκε, τον πήρε και τον έφερε ανάμεσα στους θεούς απογυμνωμένο από τα θνητά στοιχεία, που είχε

κληρονομήσει από τη μητέρα του την Αλκμήνη. Στον Όλυμπο ο Ηρακλής συμφιλιώθηκε με την Ήρα και παντρεύτηκε την Ήβη, τη θεά της νεότητας.

– Και η Δηιάνειρα;

– Αυτή, επειδή με το φίλτρο της δεν ήθελε να σκοτώσει τον άντρα της, αλλά να εκδικηθεί την ερωμένη του την Ιόλη, αυτοκτόνησε.

– Ήταν συνήθεια φαίνεται ν' αυτοκτονούν, όσες έχαναν τους άντρες τους; Έτσι δεν έκανε η Πολυδώρα, κόρη του Μελέαγρου και σύζυγος του Πρωτεσίλαου, έτσι δεν έκαναν η Μάρπησσα, η Κλεοπάτρα, η Ευάδνη και άλλες;

– Δεν ήταν, βέβαια, συνήθεια, αλλά ασυνήθιστο ήταν να ξαναπαντρεύονται. Ξέρεις ποιά ήταν η πρώτη χήρα, που παντρεύτηκε;

– Ποιά;

– Η Γοργοφόνη. Αυτή ήταν κόρη του Περσέα. Παντρεύτηκε το γιό του Αιόλου, τον Περιήρη, που τον κάλεσαν οι Μεσσήνιοι για βασιλιά τους. Όταν πέθανε ο Περιήρης, αυτή ξαναπαντρεύτηκε το Σπαρτιάτη Οίβαλο. Ήταν η πρώτη χήρα, που παντρεύτηκε αμέσως μετά τη χηρεία της.

– Η Ιόλη, που εξαιτίας της οδηγήθηκε στο θάνατο ο Ηρακλής, ποιά ήταν;

– Ήταν κόρη του Εύρυτου, βασιλιά της Οιχαλίας, κοντά στην Ερέτρια. Ο πατέρας της ήταν δεινός τοξότης, γιατί ήταν μαθητής του Απόλλωνα. Όταν θέλησε να παντρευτεί η Ιόλη, ο πατέρας της διακήρυξε, πως θα την έπαιρνε αυτός, που θα τον νικούσε στο τόξο. Ο Ηρακλής, που ήταν ερωτευμένος με την Ιόλη, δέχτηκε το συναγωνισμό και νίκησε τον Εύρυτο, αλλά αυτός δεν του έδωσε την κόρη του. Μόνο ένας από τους γιούς του, ο Ίφιτος, δέχτηκε να δώσουν την Ιόλη στον Ηρακλή. Ο λόγος, που αρνή-

θηκε ο Εύρυτος ήταν ο φόβος του για την τύχη της κόρης του. Ήξερε, πως τον Ηρακλή τον πιάνουν κρίσεις τρέλας και σε μία τέτοια σκότωσε τα παιδιά της Μεγάρας και αυτή μαζί. Δεν ήθελε η κόρη του να έχει την ίδια τύχη.

– Έτσι, ο Ηρακλής δεν πήρε την Ιόλη.

– Δεν την πήρε. Αναγκάστηκε να φύγει για την Τίρυνθα. Αργότερα, ο γιός του Εύρυτου, ο Ίφιτος, αυτός δηλαδή, που ήταν με το μέρος του Ηρακλή, έψαχνε να βρει δώδεκα φοράδες, που έφυγαν από την Οιχαλία και έπεσε πάνω στον Ηρακλή, που τον υποδέχτηκε με καλοσύνη, γιατί πήρε το μέρος του. Αργότερα τον έπιασε κρίση τρέλας, σκότωσε τον Ίφιτο και του πήρε τις κλεμμένες φοράδες.

– Και η Ιόλη;

– Όταν ο Ηρακλής γιατρεύτηκε από την τρέλα του, θέλησε να εκδικηθεί τον Εύρυτο. Μάζεψε στρατό, πολιορκήσε την Οιχαλία, νίκησε και σκότωσε τον Εύρυτο. Η Ιόλη, για να μη πιαστεί αιχμάλωτη, πήδηξε από τα τείχη, αλλά άνοιξε το φαρδύ της φόρεμα σαν ομπρέλα και πέφτοντας δεν σκοτώθηκε. Ήταν το πρώτο αλεξίπτωτο! Τότε είναι, που ο Ηρακλής, μαζί με τα λάφυρα, την έστειλε στην Τριχίνα και ζήτησε η Δηιάνειρα, που άθελά της προκάλεσε το θάνατό του.

– Ενώ ήταν παντρεμένος με τη Δηιάνειρα, κάποια σεβάστηκε το γάμο του και δεν υπέκυψε στις ερωτικές του διαθέσεις. Ποιά ήταν αυτή;

– Η Αστυδάμεια, η κόρη του Αμύντορα, βασιλιά του Ορμενίου, κοντά στον Παγασητικό κόλπο. Πράγματι, δεν υπέκυψε γιατί ο Ηρακλής ήταν παντρεμένος. Αυτός, όμως, θύμωσε, σκότωσε τον πατέρα της και την πήρε αιχμάλωτη. Από την ένωσή τους γεννήθηκε ο Τληπόλεμος. Πρέπει να είναι αυτός, που βασιλέ-

ψε στη Ρόδο.

– Αυτός, που έμοιαζε πολύ του Ηρακλή, ήταν ο γιός του, ο Τήλεφος, με τον οποίο ασχολήθηκε ο Σοφοκλής στην τραγωδία του "Μυσοί". Ποιός ήταν αυτός;

– Αυτός ήταν γιός του Ηρακλή από την Αύγη, κόρη του Αλεού, βασιλιά της Τεγέας, στην Αρκαδία. Όπως ο Σοφοκλής ασχολήθηκε με την ιστορία του Τήλεφου, έτσι και ο Ευριπίδης ασχολήθηκε με την Αύγη και έγραψε γι' αυτή.

Ένας χρησμός πληροφόρησε τον Αλεό, πως η κόρη του θ' αποκτούσε γιό, που θα σκότωνε τους θείους του, τους Αλεάδες, και θα τους έπαιρνε τη βασιλεία. Ο Αλεός, τότε, αφιέρωσε την Αύγη στη θεά Αθηνά και της απαγόρευσε να παντρευτεί. Μία μέρα, που πέρασε ο Ηρακλής από την Τεγέα, μέθυσσε σ' ένα συμπόσιο και βίασε την Αύγη, χωρίς να ξέρει πως είναι κόρη του βασιλιά. Όταν το έμαθε ο Αλεός έβαλε την Αύγη και το παιδί που γέννησε από τον Ηρακλή σε μία λάρνακα, που την εμπιστεύτηκε στο Ναύπλιο, να την πετάξει στη θάλασσα. Ο Ναύπλιος, όμως, τους λυπήθηκε και, αντί να τους πετάξει στη θάλασσα, τους πούλησε σε εμπόρους δούλων, που τους πήγαν στη Μυσία, όπου βασίλευε ο Τεύθρας. Ο Τεύθρας παντρεύτηκε την Αύγη και υιοθέτησε τον Τήλεφο. Η μοίρα το έφερε έτσι, ώστε ο Τήλεφος να σκοτώσει τους δύο θείους του, όπως είχε προφητέψει το Μαντείο. Αυτό το φόνο αναφέρει ο Σοφοκλής στους "Αλεάδες".

– Η τραγωδία του "Μυσοί" σε τί αναφέρεται;

– Αναφέρεται στη συνάντηση της Αύγης με το γιό της Τήλεφο. Ο Σοφοκλής θέλει την Αύγη υιοθετημένη από τον Τεύθραντα και όχι σύζυγό του. Επίσης, δεν είχε μαζί με τη μητέρα και το γιό.

Όταν, λοιπόν, κάποτε ο αργοναύτης Ίδας θέλησε να πάρει το βασίλειο του Τεύθραντα, αυτός ζήτησε τη βοήθεια του Τήλεφου με την υπόσχεση να του δώσει γυναίκα την Αύγη. Ο Τήλεφος νίκησε και ετοιμαζόταν ο γάμος, αλλά η Αύγη ήθελε να μείνει πιστή στη μνήμη του Ηρακλή. Όταν μπήκε στο νυφικό δωμάτιο είχε μαζί της ένα ξίφος. Τότε, ένα μεγάλο φίδι μπήκε ανάμεσα σ' αυτή και το γιό της. Από θεϊκή έμπνευση ο ένας αναγνώρισε τον άλλον, αποφεύχθηκε η αιμομειξία και γύρισαν μαζί στην Αρκαδία.

– Ας μείνουμε για λίγο στον Τήλεφο, γιατί με αυτόν συνδέεται η προφητεία του Απόλλωνα "ο τρώσας και ιάσεται", δηλαδή, αυτός που τον έχει πληγώσει, αυτός και θα τον γιατρέψει. Είναι γνωστή ανάμεσα σε μας, τους γιατρούς.

– Αφού, λοιπόν, Αύγη και Τήλεφος αναγνωρίστηκαν και δεν παντρεύτηκαν, ο Τεύθραντας έδωσε για γυναίκα του στον Τήλεφο την κόρη του Αγριόπη. Έτυχε, τότε, οι Έλληνες που πήγαιναν στην Τροία να κάνουν λάθος στην πορεία τους και εκεί που πίστευαν πως βρίσκονταν στη Φρυγία, βρίσκονταν στη Μυσία. Ο Τήλεφος τους εμπόδισε και ο Αχιλλέας τον τραυμάτισε στο μηρό με το δόρυ του. Η πληγή του δεν έκλεινε, συμβουλευτήκε τον Απόλλωνα, πήρε την προφητεία που αναφέραμε και, ντυμένος ζητιάνος πήγε στην Αυλίδα και πρότεινε στους Έλληνες να τον οδηγήσουν στον Αχιλλέα να τον γιατρέψει. Ο Αχιλλέας έξυσε το δόρυ του και έβαλε πάνω στο τραύμα τη σκουριά του. Ο Τήλεφος γιατρεύτηκε και οδήγησε τους Έλληνες στην Τροία. Ο Ευριπίδης έγραψε την τραγωδία "Τήλεφος".

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)